

במאה ה־אש

פסקי הלכות ודברות קודש ממרן הגרש"א שטרן שליט"א בעל השביבי אש

פרשת קרח תש"פ

מאור העינין שביבי אש על התורה

רבי עקיבא צריך לומר דמה דאמרינן "וחי", היינו שנרפא מחליו, ומה דאמר כאילו שופך דמים, היינו "שאם יקילו אפשר לבא לידי שפיכות דמים, שיקילו גם במ"קום סכנה", ואדרבה הוא מסביר בכך טעמים של חכמים שלא באו לבקרו משום שלא היה מסוכן ולכן הקלו בזה, [ואכתי אין זה מיישב דאמאי הקילו במצוה זו דביקור דאיכא אף באין בו סכנה]. והנה מיייתי התם בעל האגרות משה דמהאי טעמא תמה בשאלת שלו' על השאלות על רבי עקיבא האיך זלזל רבי עקיבא בעצמו ובכבוד תורתו כל כך, וכתב האג"מ דמותמיה זו נמי מוכח דאיהו נמי פשיטא ליה דאיירי באין בו סכנה, דאי ביש בו סכנה לא הוי קשיא ליה מידי, דפשיטא דביש בו סכנה ליכא פטורא דזקן ואינו לפי כבודו, עכ"ד האג"מ.

והדברים תמוהים טובא דבדברי השאלת שלו' שם בתחילת דבריו מפורש לה"דאי שלא כדברי בעל האג"מ, דכתב שם שמה שלא באו חכמים לבקרו הוא משום "שחלה ונטה למוות ולפי שכבר נתיאשו ממנו סברו ששוב אין בבקור חולים כזה שום גמילות חסד, ואפ"ה נכנס רבי עקיבא שהיה מחמיר ומדקדק טפ"י, הרי לך להדיא דנקט דהך עובדא איירי ביש בו סכנה ואדרבה זה הטעם שהם לא בקרוהו דסברו דבמצב אנוש כזה אין מקום למצוה זו, ואפ"ה תמה על רבי עקיבא למה היה צריך בעצמו לכבד ולרבוץ והרי היה יכול לעשותם על ידי אחרים, ואהא מיייתי דבאמת לדעת השאלות נעשה ע"י אחרים, עיי"ש, ובאמת כן כתב גם הרא"ש בפירושו דהכיבוד והריבוץ נעשה ע"י אחרים בציווי של ר"ע.

ו. והנה בגופה של הך שאלתא דילן הדברים מבוארים להדיא לכאורה בסו"גית הגמ' בסוכה דף כז. בהא דתנן התם דחולים ומשמשיהם פטורין מן הסוכה וקאמר התם בגמ' דלאו דוקא חולה שיש בו סכנה אלא אף באין בו סכנה נמי פטורים הם ומשמשיהם מן הסוכה והובא כן בשו"ע או"ח סי' ת"ר ועיין במ"ב בשם הלבוש משום דהמשמשים עוסקים הם במצוה, והיינו מצות ביקור חולים, ואינו נראה דהכוונה היא למצוות ואהבת לרעך כמוך, אלא למצוה המסויימת של ביקור חולים. [ומכל מקום נראה להני רבוותי דאית להו דמצות ביקור חולים היא מן התורה לדידהו, [עיין בחידושי הריטב"א נדרים דף לט. לענין נשבע שלא לבקר את החולה ועיין במגיה שם מס' 204]. נראה דמיסתבר לומר דמצוה של תורה איכא רק בחולה שיש בו סכנה, אבל בהני דלית בהו סכנתא, נהי דאיכא אף בהו מצות ביקור וכדאמרו, מיהו אינה אלא מצוה מדרבנן גרידא, דבשל תורה לא מצינו תואר "חולה" במי שאינו מסוכן ויל"ע בזה].

ז. ומיהו צריך להוסיף בזה, דלכאורה תיקשי, דהרי בשו"ע או"ח שם, בהלכות סוכה, סי' תר"מ ס"ג, מפורש להדיא דאפילו בחולי הראש והעין נמי מיפט"ר מיסוכה, והרי נתבאר לעיל דגבייהו ליכא מצוה דביקור חולים מחמת טעמי דאיתמור בהו, וצריך לומר דאף דחובת ביקור לרבים ליכא אבל ודאי דהם נצט"רים למספר משמשים מצומצם שיסעודם, ועלייהו הוא קאמרינן דבודאי המה מקיימים מצות ביקור חולים והמה שפיר קמייפטיי מחובת מצות סוכה.

ומלבד זה יש לדון בהא מילתא, דלפום ריהטא יש מקום לומר דאפילו בהני חו"ליים דמעיים, ראש ועין, נהי דלכתחילה אמרינן להו שלא יכנסו לבקר את החולה מהנך טעמי דאמרו, אבל אם נכנס וכיבד וריבוץ וניקה את מטתו וחדר משכבו והקל מעליו, מיסתבר דאף שהכאיב לו מצד אחד, אבל מאידך עשה טובא למענו במה שהחיה את נפשו ויש בזה קיום מצוה לענין לפטרו מדינא דעוסק במצוה ויל"ע בזה. [ונשאל הגר"ק שליט"א האם גם בחולה שאב"ס השכינה מראשותיו והשיב

דכן ויל"ע עוד בזה].

בדיני מצות ביקור חולים

אם כמות כל אדם ימותון אלה ופקודת כל אדם יפקד עליהם (זו, כט)

א. הנה מצות ביקור חולים היא מצוה מדברי סופרים וכמבואר בר"מ פי"ב מהל' אבל, אלא דמסיק התם דמכל מקום כל אילו המה בכלל מצות ואהבת לרעך כמוך, יעויין היטב בדברי הר"מ שם. והנה עלינו לברר האם מצוה זו רק בחולה שיש בו סכנה או חשש סכנה, או דילמא אפילו חולה דלית ליה סכנה נמי הוי בכלל מצוה זו. והנה לפום ריהטא נראה בפשיטות דאפילו אי נימא דאינו בכלל מצות ביקור חולים, אבל קיום מצות ואהבת לרעך יש כאן, כך מיסתבר לענ"ד בפשיטות.

ב. ומסתימת דברי הגמ' בנדרים בכמה דוכתי מוכח לכאורה דמצות הביקור היא דוקא בחולה מסוכן או קרוב לזה, דיליף שם דף לט: רמז לביקור חולים מן התורה מקרא דכתיב גבי קרח: אם כמות כל אדם ימותון אלה ופקודת כל אדם יפקד עליהם, ודריש בגמ', אם כמות כל אדם ימותון, שהן חולין ומוטלין בעריסתן ובני אדם מבקרים אותם וכו', וחזינן דענין הביקור הוא באותן שעומדים סמוך למיתה ובאים לבקרו. והכי משמע נמי בהמשך שם דף מ. דמיייתי עובדא דרבי עקיבא דתלמיד שלו חלה וחכמים לא נכנסו לבקרו ורק רבי עקיבא נכנס וכיבד וריבוץ לפניו וחיה ואמר רבי עקיבא: כל מי שאינו מבקר את החולה כאילו שופך דמים, ומסתימת הדברים נראה דאיירי בחולה מסוכן ובמה שהחיה את נפשו גרם לו לחיות ולכן יצא ודרש בגודל החיוב לבקר חולים. [בסמוך יובא בס"ד טעמיהו דחכמים שלא ביקרוהו ופירושו של בעל האגרות משה בזה].

ג. וכן נראה מדברי הגמ' בדף לט. דקאמר דאף בגוונא דנכסי חולה אסורין על המבקר רשאי לבקרו "וכגון דלא אדריה מן חיותיה", אלמא דענין הביקור יהיב חיי, ובגמ' להלן מיייתי קרא לביקור חולים מהא דכתיב: ה' יסעדנו על ערש דוי, דנמי משמע דהחולה מוטל על ערש דוי שזה מתפרש יותר על חולה בעת סכנה. ובגמ' דף מא. קאמר שמואל אין מבקרין את החולה אלא למי שחלצתו חמה וקאמר בתר הכי, דהאי אישתא הוי פרוונקא דמלאך המות, וחזינן מינה דחלצתו חמה היא מחלה שנסלחה מאת מלאך המות ובודאי דהוי בכלל חולי שיש בו חשש סכנה. [ומיהו מהא דקאמר בתר הכי דאין מבקרים חולי מעיים ולא חולי העין ולא מי חושי הראש, משום כיסופא או דדיבורא קשיא להו, משמע דבלאו הני טעמי הוי מקיימים בהם מצות ביקור, אלמא דאף בהני דאינו בכלל יש בהם סכנה נמי איכא למצות ביקור. אמנם נראה דאינה ראייה מוכחת, דאיכא למימור דהגמ' אתי למימור דיח' להימנע מביקור לאילו דהביקור מריע להם, ולולי הנך טעמי לא היו צריכים להימנע מן הביקור, אבל באמת חובת ביקור ליכא בלא"ה ויל"ע, ועיין להלן בזה].

ד. והנה מצינו בשאלות שאלתא צ"ג דגריס בגמ' דילן בהא דאמרינן דף מ. ד"הנכנס לבקר את החולה לא ישב על גבי מטה ולא על גבי ספסל אלא לפניו על גבי קרקע מפני ששכינה למעלה מראשותיו של חולה", [ובאמת גם מזה משמע קצת דאיירי בחולה שיש בו חשש סכנה, דאין מיסתבר דגם בחולה שאין בו סכנה תהיה השכינה מראשותיו וד"ק], ולגירסת השאלות נוסף למאמר זה הקטע דלהלן: "ומלאך המות מעל רגליו, ומנין שמלאך המות מעל רגליו שנאמר: מטתי בדמעתי ערשי אמסה", הרי מוכח דהך מימרא איירי בחולה שיש בו סכנה ומלאך המות עומד לרגליו.

ה. והנה בשו"ת אגרות משה יור"ד סי' רכ"ב נקט בפשיטות דמצוות ביקור חולים איכא אף באין בו סכנה ומה דאיתא בההיא עובדא דתלמידו של

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי וכו' ויקומו לפני משה ואנשי שים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קרואי מועד אנשי שם ויקהלו על משה ואהרן ויאמרו אליו רב לכם כי כל העדה כלם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה' (ט"ז, א' - ג')

פסקי הלכות בעניני ארוסין ונישואין

ט. ראוי לכתוב שני עותקים משטר זה בכדי למוסרם לכל אחד משני הצדדים, דהרי כל אחד מהם מתחייב לחבירו (א').
י. נוהגים בגמר השידוך לשתות "לחיים" בנתינת יד כל צד לחבירו שיש בזה גם הוראה על גמר הדבר ועל קיום ההתחייבויות שביניהם (א').
יא. אך כיבוד זה אינו נחשב לסעודת מצוה (א').

ל"ד למה הקדים ויקומו לפני משה קודם שהזכיר החמשים ומאתיים איש, ועוד מאי ויקהלו דאמר אח"כ ותו כפל לשון במלות שונות כל העדה כולם קדושים ואח"כ תיאר אותם בקהל ה', והי' די באומרו אליהם ומדוע תתנשאו, גם יש לדקדק בתשובת משה רבינו ע"ה אליהם ג' עניני דברים בוקר ויודע ה' את אשר לו ואח"כ ואת הקדוש והקריב אליו ואח"כ שינה לשונו עוד הפעם, ואת אשר יבחר בו יקריב אליו, ונ"ל כי הנה מצינו כי יתרו הוכיח למשה על אשר כל העם נצבים עומדים לפניו, והיתה תשובתו בזה כי יבואו אלי לדרוש את האלקים ומפני כבודו ית"ש הם עומדים לא מפני כבודי, והנה ידוע דקרח וגם דתן ואבירם היו גדולים לפני העם כטובים וצדיקים שקולים כמשה ואהרן ע"כ הר"ע יעמו סוד אחד שקרח ודתן ואבירם יעמדו נצבים לפני משה ואהרן כתלמיד לפני רבו ועי"ז תמצא מקום לנוח שיתרעמו הר"ן אנשים מדוע ככה עשיתם אתם יושבים וגדולי ישראל החשובים כמוכם עומדים לפניכם, וזהו ויקח קרח וגו' ויקומו לפני משה ואהרן, ועי"ז וחמשים ומאתיים איש ויקהלו על משה ואהרן בתרעומות כנ"ל וענין תרעומות היתה כזאת בהקדם כי תואר עדה יאמר על כל עדה מישראל אך קהל ה' יאמר על גדולים וטובים וזהו רב לכם, גדולה וכבוד כי כל העדה עדתכם אשר אתם מולכים עליהם כולם קדושים, אמנם מה לכם עוד להתנשאות על קהל ה' כקרח והדומה לו אשר הוא שקול כמותכם או יותר מזה, והיתה תשובת מרע"ה בזה מדוקדק באופן הנאות, כי ג' מדרגות יש סתם ישראל הם בכללם נאמר עליהם והייתם לי לעם אמנם הקדושים הפרושים הם הקרבים אל ה' אך האדם יראה לעינים כי את אשר יבחר ה' בו נדע כי הוא קדוש באמת כי הוא יתברך לבדו בוחן לבב אנוש וזהו אומרו מחר ויודע ה' את אשר לו היינו כללות ישראל שהם לו והייתם לי לעם וגם חלק השני ואת הקדוש והקריב אליו המתקדשים ומטהרים להקריב אל ה' ולא עלתה בידם כי כוונתם רק לפנים ועבור דתם עבודת החוץ וגם נדע את כת השלישי וזהו את אשר יבחר בו יקריב אליו את אשר יבחר ה' ית באמת בו ויקריבנו אליו כמשה ואהרן:

פרק שני עריכת התנאים

א. נוהגים לעשות מסיבה לעריכת התנאים לחתן ולכלה.
ב. מסיבת שמחת התנאים נערכת ע"י צד הכלה.
ג. מחלקו הפוסקים אם סעודה זו נחשבת כסעודת מצוה (א') אם נאמרים דברי תורה בעת הסעודה לכו"ע דינה כסעודת מצוה (א').
ד. כותבים שטר "תנאים" שבו מופיעים שמותיהם של ההורים והחתן והכלה וכן שמותיהם של הערבים הקבלנים שקיבלו על עצמם להיות ערבים על התחייבויות הצדדים (א').
ה. מזכירים בשטר זה את ההתחייבויות הממון שבין הצדדים, אך נוהגים שלא לחזור ולפרט את פרטי ההתחייבויות אלא כו"תבים באופן כללי בלבד. יש שכותבים בנוסח: צד החתן מתחייב "כפי המפורט בשטר זכרון דברים שבחתימת ידו" (א').

יא. ראה בספר מכירת חמץ כהלכתו פרק י' סעיף כ"ו ובמלואים שם.

יב. עיין היטב בדברי האחרונים המובאים באוצה"פ סי' נ' סקמ"ד אותיות ד' ה' בענין תקיעת כף בשידוכין. וראה בספר הנשואין כהלכתם פ"ג סל"ו.

א. בשו"ת מהר"י ברונא סי' כ"ב נקט בפשיטות דסעודת שידוכין כשמוקבלים קנין אינו נחשב כסעודת מצוה, אך יעויין היטב בשו"ע או"ח סי' רמ"ט ס"ב ובסי' תמ"ד ס"ז ובנו"כ שם די שחולקים בדבר. ועי' בע"מ ב"ב סי' תט"ו סק"ב ובסי' תקנ"א סקט"ז וכן בביה"ל סי' תמ"ד בנידון זה.

ב. וכמו"ש בשו"ת חות יאיר סי' ע'.

ג. עיין בנחלת שבעה סי' ח'.

ד. כנעל"ד בפשיטות, והערתי כבר בזה בפסקי ומונהגי החת"ס - ארוסין ונישואין, שביבי אש סי' א'.

ניתן לשלוח שאלות
למרוך הגאב"ד שליט"א
בפקס: 0722-60-63-61
לקביעת תורים וקבלת קהל
03-6161616 - שלוחה 4

בית הוראה שערי הוראה
זמני פתיחת בית הוראה בראשות הגאב"ד
בין השעות 9:00 - 14:00
בשאר שעות היממה יושבים חברי הב"צ
מענה טלפוני 24 שעות ביממה: 03-6161616
בית הוראה לעניני רפואה
03-6148000 או 03-6161616 - שלוחה 3

לתרומות והנצחות ניתן לפנות
לטל': 058-3238947
או לדוא"ל: SHVIVIASH@GMAIL.COM
לקבלת הגיליון מידי שבוע ניתן
לשלוח בקשה לדוא"ל
SHVIVIASH@GMAIL.COM

בית דין לעניני ממונות
חברי הב"ד שליט"א ישיבו מידי יום שלישי
בין השעות 20:30 - 19:30 לדיונים קצרים של עד 15 דק'
הדיונים יתקיימו:
בהסכמת ב' הצדדים - ללא ציג מקצועי
חתימה על שטר בורות - ססה"ד ניתן בכתב תוך שבוע
לפחות תיק ניתן לפנות לטל': 03-6161616 - שלוחה 2
או לטל': 05331-64677
בימים ראשון ושלישי, מתקיימים ההרכבים היחידים לפרטים בסלפון ותל'

הגיליון לפר' קרח
ונגדב ע"י ירדיונו הנכבד
הרב משה מרדכי שטרן שליט"א - ביתר עילית
נכד מרוך הגאב"ד שליט"א
לדגל תולדות הבן למול"ט
ונגדב ירדיונו הנכבד
ה"ר אברהם שורץ הי"ו - בני ברק
לדגל שמחת הכנס בנו ישראל יעקב נירו לעול תומ"צ

בס"ד, יום שני כ"ג סיון תש"פ

דעת תורה

לשאלת רבים, אודות אלו החוששים לשלום בריאותם, וחשים שלא בטוב, ושאלתם בפיהם האם עליהם להיבדק בהקדם, מחשש הדבקה בנגיף רח"ל.

הננו להבהיר בזאת, לאחר התייעצות ובירור עם מומחי רפואה, כי אין לפנות לבדיקה אלא לאחר 48 שעות לכל הפחות, שבהם חום גופם הינה מעל 38 מעלות, או מתחילת הסימפטומים.

בשעות הנ"ל, עליהם לשהות בביתם, ויזהרו מלגשת בקרבת אנשים, כמו"כ לא ילכו לביהכ"נ ושאר מקומות ציבוריים.

[גם בחורי ישיבה, ישהו בימים אלו בביתם].

במקרה של תסמיני קשיי נשימה וכדו', יש לפנות ליעוץ רפואי.

כמו"כ התברר, כי בדיקות המבוצעות בתוך 48 שעות מתחילת התסמינים, אכן יכולים לצאת שלילים, על אף שהנבדק עדיין יכול להתגלות כחיובי.

בברכת

והסירותי מחלה מקרבך